Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

28.2.2021

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 14/2022 vp eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristönsuojelusta ja rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivin 2008/99/EY korvaamiseksi.

Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa yhtenevät ympäristörikosten määritelmät sekä se, että vakavien ympäristörikosten kohdalla jäsenvaltioilla on käytettävissä tehokkaat, oikeasuhtaiset ja varoittavat rikosoikeudelliset seuraamukset.

Sisäministeriö on ollut mukana asian valmistelussa ja yhtyy U-kirjelmässä esitettyyn Suomen kantaan.

Valmisteltaessa Suomen vastausluonnosta sisäministeriö teki yhteistyötä Keskusrikospoliisin ja oikeusministeriön kanssa. Operatiivisen poliisitoiminnan näkemyksiä on kartoitettu ja pohjatyötä on tältä osin tehty. Kyseinen U-kirjelmä on sisällöltään aineellisoikeudellista, johon sisäministeriö on pyrkinyt tuomaan mukaan käytännön työssä havaittuja asioita.

Artikla 5 rangaistukset luonnollisille henkilöille

Tässä artiklassa ehdotetaan törkeän ympäristörikoksen maksirangaistukseksi kymmenen vuotta vankeutta (kuoleman vaaran eri kohdat).

Suomen rikoslainsäädännössä eri säädökset ovat tietyllä tapaa harmoniassa toistensa kanssa ja yksittäisen säädöksen rangaistusmaksimien nostaminen voi tästä syystä aiheuttaa säröä suhteessa kokonaisuuteen. Nykyisen rikoslain ympäristörikoslainsäädännön rangaistusmaksimit eivät suoranaisesti ole ongelma vaan enemmänkin lain soveltamisessa annetut rangaistukset.

Ympäristörikosten rangaistuksen mittaamisessa käytetään asteikosta alinta neljännestä ja tästä syystä tuomiot ovat käytännössä sakkoa tai ehdollista vankeutta. Keskimääräinen sakkorangaistus rikoslain ympäristön turmelemisesta (Rikoslaki 48:1§) on viime vuosina ollut noin 50 päiväsakkoa, joten ympäristörikosten tekeminen voidaan nähdä taloudellisesti kannattavana suhteessa tuomioihin.

Toinen asia on, miten yhteiskuntamme ja lainsäädäntömme suhtautuu tilanteeseen, jossa myrkkyjen laittomalla dumppaamisella aiheutettaisiin jonkun tai joidenkin ihmisten kuolema. Olisiko mahdollinen tuomio tällaisessa tapauksessa ainoastaan kuolemantuottamuksesta ehdollista vankeutta ja pidetäänkö tätä yhteiskunnassa riittävänä seuraamuksena.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Artikla 7 oikeushenkilön vastuu

Ympäristörikokset ja varsinkin vakavat ympäristörikokset tehdään usein osana liiketoimintaa tai liiketoiminnan ohessa. Nykykäytännössä yhtiön puolesta (johdon vaatimusten mukaisesti) toimineet saavat sakkorangaistukset ja yhtiölle ei tuomita yhteisösakkoa kuin hyvin poikkeuksellisesti. Tämä tosin voi johtua myös yhtiörakenteista, joissa omistus jakaantuu vain muutamien ihmisten kesken. Tuomioistuimet ovat tällaisissa tapauksissa pitäneet sanktiokumulaatiota yhteisösakon tuomitsemisen esteenä.

Käsiteltävänä olevan direktiiviluonnoksen kriteereissä (kohdat 4 ja 5) on mainittu vähimmäisvaatimus 3 % ja 5 % liikevaihdosta[1], joka eroaa hyvin paljon rikoslain 9:5 §, jonka mukaan yhteisösakon alin rahamäärä on 850 ja ylin 850 000 euroa. Jos minimissään 3 % tai 5 % yhteisösakon määrää liikevaihdosta ryhdyttäisiin soveltamaan, niin yhteisösakon merkitys tulisi kasvamaan huomattavasti.

Artikla 16 resurssit

Ympäristörikosten tutkinta vaatii erityisosaamista, kuten Poliisihallituksen ohjaavassa kirjeessä poliisilaitoksille (POL-2021-18414) on mainittu. Siksi ympäristörikostutkintaan erikoistumista tai keskittämistä tietyille tutkijoille suositellaan vahvasti. Suomi on kuitenkin lähes ainoa valtio Euroopassa, jossa ei ole erikoistunutta ympäristörikostorjuntaryhmää poliisissa.

Ympäristörikosten tutkintaa, viranomaisyhteistoimintaa ja syyttäjäyhteistyötä on kuitenkin kehitetty pitkään ja tutkinta pääsääntöisesti on varsin hyvällä tasolla. Syyttäjälaitos on myös huomioinut ympäristörikostorjunnan vaativuuden nimeämällä erikoissyyttäjiä, joka on edesauttanut vahvasti laadukkaan esitutkinnan suorittamista.

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Jakelu Eduskunta, Lakivaliokunta

Tiedoksi Krista Mikkonen
Akseli Koskela
Kirsi Pimiä
Jukka Vornanen
Katarine Lindstedt
Jaana Söderman

[1] Liikevaihto on myyntitulojen summa, josta on poistettu alv. Näin ollen siis kuluja ei lainkaan huomioida. Rikoshyötylaskelmissa pyritään nettohyötyajatteluun, joka olisi tämän kanssa ristiriitainen.

Lausunto

28.2.2022

Tiina Landström
Anu Alvesalo
oikeus@govsec.fi
Tomi Vuori
Poliisiosaston virkaposti